

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора педагогічних наук

МАРЦЕВОЇ Людмили Андріївни

на дисертацію Мельник Оксани Федорівни

"Формування професійної компетентності майбутніх техніків-технологів виробництва харчової продукції в процесі вивчення природничих дисциплін",

на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Розвиток високотехнологічного виробництва, інтеграція України в європейський простір зумовлюють підвищення якості професійно-практичної підготовки майбутніх фахівців галузі харчових технологій в умовах коледжу. Структура підготовки студентів нині розглядається з позиції відповідності Державним стандартам освіти, побудованим на компетентнісній основі. Це стосується насамперед рівня професійно-орієнтованих знань, умінь і навичок, формування професійної компетентності, всебічного розвитку студентів як фахівців нової формації.

Постійні зміни у змісті та характері праці спеціалістів харчової промисловості, зумовлені інтенсивним розвитком інноваційних технологій, потребують перегляду усталених підходів до підготовки компетентних кваліфікованих працівників. В умовах постійного розширення вітчизняної кулінарії недостатньо сформувати у фахівців фіксований набір знань, умінь і навичок, треба постійно вдосконалювати базову підготовку. Зміни умов праці потребують перегляду теоретичних та методичних засад навчально-виховної системи навчальних закладів для підвищення професійної компетентності техніків-технологів харчової промисловості. Необхідно сформувати в майбутніх фахівців цієї галузі професійно важливі якості, що проявляються у психологічній, теоретичній та практичній підготовленості до професійної діяльності. Водночас вивчення психолого-педагогічної та методичної літератури з проблем професійної освіти, а також дослідження педагогічної практики свідчить, що, незважаючи на численні пошуки в напрямі наукового осмислення професійної компетентності техніків-

технологів виробництва харчової продукції, формування їх професійної компетентності в процесі вивчення природничих дисциплін у коледжах досліджено недостатньо.

З огляду на це дисертаційне дослідження О.Ф. Мельник є корисним та актуальним, оскільки автор аналізує професійну підготовку студентів у коледжі для підвищення якості підготовки компетентних фахівців для харчової галузі в умовах інноваційних освітніх процесів. Водночас це вимагає обґрунтування моделі формування професійної компетентності майбутніх техніків-технологів, психолого-педагогічного осмислення структури професійної компетентності майбутніх техніків-технологів, пошуку та розроблення власної технології впровадження авторської моделі формування професійної компетентності майбутніх техніків-технологів, виробництва харчової продукції в процесі вивчення природничих дисциплін.

Модернізацію професійної підготовки спеціалістів, оптимальне співвідношення загальноосвітньої та фахової підготовки, професійне спрямування природничих дисциплін дисертантка розглядає як обов'язкові умови-фактори формування професійної компетентності майбутніх техніків-технологів. Вони повинні забезпечити підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх техніків-технологів через урізноманітнення форм і методів навчання студентів, запровадження інтегративних курсів навчання, піднесення рівня викладання навчального матеріалу, реалізацію міжпредметних зв'язків та використання сучасних методологічних підходів.

Структурно дисертація складається з трьох розділів.

У вступі О.Ф. Мельник достатньо аргументувала актуальність теми дослідження, чітко сформулювала мету та завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження, також слушно визначила новизну, теоретичне і практичне значення.

У першому розділі "Теоретичні засади формування професійної компетентності майбутніх техніків-технологів виробництва харчової продукції" автор розглядає термінологічну систему дослідження. Дисертантка дослідила значення фундаментальних природничих дисциплін у процесі професійного становлення майбутніх спеціалістів з виробництва

харчової продукції. На цій основі конкретизовано поняття «професійна компетентність майбутніх техніків-технологів виробництва харчової продукції» як система ключових і професійних компетенцій та професійно важливих якостей і властивостей особистості.

Автором розроблено комплекс компетенцій, які є фундаментальною основою професійної компетентності майбутнього фахівця з виробництва харчової продукції, визначено також пріоритетні методологічні підходи та дидактичні принципи в підготовці компетентних фахівців у процесі вивчення студентами природничих дисциплін.

У другому розділі «Модель формування професійної компетентності майбутніх фахівців в процесі вивчення природничих дисциплін» автор подає обґрунтування структурно-функціональної моделі формування професійної компетентності майбутніх фахівців, яка надала можливість перевірити висунуту гіпотезу та враховує вимоги галузевого стандарту вищої освіти України. Приділено увагу професійним якостям викладачів щодо створення освітнього середовища з урахуванням вимог до надання освітніх послуг, співпраці та співробітництва в системі «викладач-студент».

Упровадження структурно-функціональної моделі формування професійної компетентності майбутніх техніків-технологів передбачає проектування та застосування комплексної методики підготовки майбутніх фахівців, спрямованої на підвищення ефективності навчання, оновлення змісту, засобів, організаційних форм і методів упродовж вивчення природничих дисциплін, інтенсифікації всіх етапів професійної підготовки. Проведений аналіз наукової літератури дозволив дисертантці виокремити компоненти професійної компетентності техника-технолога на виробництві. Дисертантка запропонувала педагогічні умови формування професійної компетентності, розробила критерії та показники сформованості професійної компетентності майбутніх техніків-технологів з виробництва харчової продукції.

Заслуговує на увагу детальний розгляд комплексів необхідних компетенцій (усього 44) та професійно-важливих якостей і властивостей, які досліджувалися дисертанткою. Реалізований у дисертації підхід дав змогу

запропонувати технологію формування професійної компетентності майбутніх техніків-технологів харчової продукції. Заслужують схвалення запроваджені авторський посібник «Органічна хімія» та факультативний спецкурс «Харчова хімія», які забезпечили інтеграцію природничих та фахових дисциплін для підвищення ефективності професійної підготовки студентів коледжу.

У третьому розділі "Експериментальна перевірка ефективності моделі формування професійної компетентності майбутніх техніків-технологів" О.Ф. Мельник представила програму організації педагогічного експерименту, подано результати реалізації педагогічних умов і моделі формування професійної компетентності, проведено кількісний та якісний аналіз результатів оцінки та самооцінки сформованості компонентів професійної компетентності майбутніх техніків-технологів виробництва харчової продукції. Дисертантка переконливо доводить, що помітний приріст сформованості компонентів професійної компетентності майбутніх техніків-технологів за всіма показниками в експериментальній групі є свідченням стійкої позитивної динаміки зростання якості підготовки фахівців внаслідок втілення експериментальної інтегративної технології підготовки компетентного спеціаліста з виробництва харчової продукції в процесі вивчення природничих дисциплін.

Висновки до дисертації відображають результати дослідження. Дотримання причинно-наслідкових зв'язків, логічність і системність викладу матеріалу, а також застосування адекватних поставленим завданням методів дослідження забезпечують науково-практичну змістовність зроблених висновків.

На нашу думку, наукову цінність мають додатки дисертації (с. 259 - 365). У них систематизовано експериментальні дані, які проаналізовано й узагальнено.

Значення отриманих результатів:

– *на теоретичному рівні*: обґрунтовано модель формування професійної компетентності техніків-технологів виробництва харчової продукції в процесі вивчення природничих дисциплін; розроблено авторську

інтегративну технологію формування професійної компетентності майбутніх спеціалістів; виокремлено педагогічні умови навчально-виховного процесу відповідно до розробленої моделі; *удосконалено* форми і методи навчальної діяльності в процесі вивчення природничих дисциплін; визначено роль і місце природничих дисциплін у процесі професійного становлення спеціалістів з виробництва харчової продукції;

– *на прикладному рівні*: створено й апробовано авторську інтегративну технологію, яка передбачає впровадження навчального посібника професійного спрямування «Органічна хімія», методичних рекомендацій «Реалізація компетентнісного підходу в підготовці спеціалістів з виробництва харчової продукції в процесі вивчення природничих дисциплін»; розроблено та апробовано факультативний курс «Харчова хімія».

Дослідження містить уперше обґрунтовані теоретичні положення та практичні рекомендації, які впроваджені в практику та сприяють підвищенню якості професійної підготовки спеціалістів з виробництва харчової продукції в коледжі. Результати дослідження можуть використовуватися для розроблення інноваційних педагогічних технологій, навчально-нормативної документації у вищих навчальних закладах, що готують спеціалістів для галузі харчового виробництва.

Наукова новизна роботи забезпечується доповненням відомих даних, їх уточненням і конкретизацією, а також поширенням відомих результатів на нові педагогічні об'єкти. За темою дослідження дисертантка опублікувала 18 наукових праць, а також підготувала методичні рекомендації та навчальний посібник. Одержані результати апробовані на 10 науково-практичних конференціях, використовуються в навчальному процесі. Це підтверджується матеріалами дослідження та документами, поданими в додатках.

Незважаючи на позитивну оцінку виконаного дисертаційного дослідження, висловимо деякі побажання й зауваження, урахування яких дозволило б певною мірою вдосконалити логіку викладення результатів:

1. На нашу думку, доцільно було б порівняти методичні підходи, інновації і проблеми, що існують у діяльності закладів професійно-технічної

освіти і коледжів з підготовки фахівців для галузі харчового виробництва відповідно до реалізації принципу наступності в діяльності коледжів та освітніх закладів професійно-технічної освіти, оскільки запропоновані дисертанткою робочі програми дисциплін та дидактичний матеріал професійного спрямування є базовою основою професійних знань майбутніх компетентних фахівців.

2. Автор правильно робить наголос на наявній проблемі співвідношення і взаємодії професійної та загальноосвітньої (фундаментальної) підготовки студентів коледжу. Варто було б розширити аналіз зарубіжної освітньої практики підготовки майбутніх фахівців для галузі харчового виробництва.

3. Автор часто вживає терміни «навчально-виховний процес» замість сучасного «освітній процес», «вищий навчальний заклад» замість «заклад вищої освіти».

4. Щодо принципів навчання. Загальнодидактичні (дидактичні) принципи, сформульовані Я.А. Коменським, за своєю номенклатурою значно відрізняються від наведених у моделі формування професійної компетентності майбутніх техніків-технологів виробництва харчової промисловості.

5. На початку автореферату (стор. 6) зазначено кількість публікацій – 19, а наприкінці автореферату (стор. 18) – 18 праць.

Утім, висловлені зауваження не применшують значущості дисертаційного дослідження О.Ф. Мельник для теорії і практики професійної освіти, а отже, не впливають на його загальну позитивну оцінку. Автореферат відбиває зміст дисертації.

Наведені в авторефераті наукові положення, висновки і рекомендації розкриті й обґрунтовані в тексті дисертації. Дисертаційна робота "Формування професійної компетентності майбутніх техніків-технологів виробництва харчової продукції в процесі вивчення природничих дисциплін" є самостійною та завершеною за своєю актуальністю, науковою новизною, рівнем розробок, теоретичним і практичним значенням, внеском у теорію і

практику професійної підготовки молодших спеціалістів з виробництва харчової продукції та відповідає вимогам до кандидатських дисертацій, а її автор – Мельник Оксана Федорівна – заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент –
доктор педагогічних наук,
заступник директора Вінницького
регіонального центру оцінювання
якості освіти

Л.А. Марцева